ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)
z 10. júna 2004 *

Vo veci C-168/02,

ktorej predmetom je návrh predložený Súdnemu dvoru v súlade s protokolom z 3. júna 1971 o výklade podávanom Súdnym dvorom Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskoprávnych a v obchodných veciach, ktorým Oberster Gerichtshof (Rakúsko) navrhuje v súvislosti s konaním začatým pred týmto vnútroštátnym súdom medzi:

Rudolf Kronhofer

a

Marianne Maier,

Christian Möller,

Wirich Hofius,

Zeki Karan,

* Jazyk konania: nemčina.

aby Súdny dvor rozhodol v prejudiciálnom konaní týkajúcom sa výkladu článku 5 bodu 3 Dohovoru z 27. septembra 1968 už citovanom (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený Dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES L 304, s. 1), Dohovorom z 25. októbra 1982 o pristúpení Helénskej republiky (Ú. v. ES L 388, s. 1), Dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky (Ú. v. ES L 285, s. 1) a Dohovorom z 29. novembra 1996 o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva (Ú. v. ES C 15, 1997, s. 1),

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory C. W. A. Timmermans, sudcovia J. N. Cunha Rodrigues (spravodajca), J.-P. Puissochet, R. Schintgen a N. Colneric,

generálny advokát: P. Léger,
tajomník: H. von Holstein, zástupca tajomníka,

so zreteľom na písomné pripomienky, ktoré predložili:

— Kronhofer, v zastúpení: M. Brandauer, Rechtsanwalt,

— Maier, v zastúpení: M. Scherbantie, Rechtsanwältin,

— Karan, v zastúpení: C. Ender, Rechtsanwalt,

— rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer, splnomocnená zástupkyňa,

— nemecká vláda, v zastúpení: R. Wagner, splnomocnený zástupca,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: K. Manji, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci: T. Ward, barrister,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A.-M. Rouchaud a W. Bogensberger, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na správu pre pojednávanie,

po vypočutí ústnych pripomienok, ktoré predniesli pán Kronhofer, v zastúpení: M. Brandauer a R. Bickel, Rechtsanwälte, pán Karan, v zastúpení: C. Ender, a Komisia, v zastúpení: A.-M. Rouchaud a W. Bogensberger, na pojednávaní 20. novembra 2003,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta prednesených na pojednávaní 15. januára 2004

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Uznesením z 9. apríla 2002 doručeným Súdnemu dvoru 6. mája 2002 Oberster Gerichtshof v súlade s protokolom z 3. júna 1971 o výklade Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskoprávnych a obchodných veciach podávanom Súdnym dvorom položil prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu článku 5 bodu 3 tohto dohovoru (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený Dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES L 304, s. 1, a — text zmenený — s. 77), Dohovorom z 25. októbra 1982 o pristúpení Helénskej republiky (Ú. v. ES L 388, s. 1), Dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky (Ú. v. ES L 285, s. 1) a Dohovorom z 29. novembra 1996 o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva (Ú. v. ES C 15, 1997, s. 1, ďalej len „dohovor").

2 Táto otázka vyplynula zo sporu medzi, na strane jednej, pánom Kronhofer, s bydliskom v Rakúsku, a, na strane druhej, pani Maier a pánmi Möller, Hofius a Karan (ďalej len „žalovaní vo veci samej"), všetci s bydliskom v Nemecku, predmetom ktorého je náhrada majetkovej škody vzniknutá, ako tvrdí pán Kronhofer, v dôsledku porušenia právnej povinnosti, vyplývajúcej z právnych predpisov, žalovanými vo veci samej, ktorí boli správcami a poradcami v oblasti investovania obchodnej spoločnosti Protectas Vermögensverwaltungs GmbH (ďalej len „Protectas") so sídlom rovnako v Nemecku.

Právny rámec

3 Článok 2 ods. 1 dohovoru ustanovuje:

„Ak táto zmluva neustanovuje inak, osoby s bydliskom alebo so sídlom na území zmluvného štátu sú podrobené právomoci súdov tohto štátu, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť."

4 Podľa ustanovenia článku 5 bodu 3 dohovoru:

„Žalovaný s bydliskom alebo so sídlom na území zmluvného štátu môže byť v inom členskom štáte podrobený právomoci:

[...]

3) vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, alebo vo veciach nárokov na náhradu škody z kvázi iného ako zmluvného vzťahu, súdu, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou."

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

5 Pán Kronhofer nechal predvolať žalovaných vo veci samej na Landesgericht Feldkirch (Rakúsko) v rámci konania, ktorého predmetom je náhrada majetkovej ujmy, ktorá mu, ako tvrdí, vznikla v dôsledku porušenia právnej povinnosti vyplývajúcej z právnych predpisov žalovanými.

6 Žalovaní vo veci samej ho telefonicky povzbudili na to, aby uzavrel zmluvu, predmetom ktorej sú kúpne opcie na akcie, a to bez toho, aby ho upozornili na riziká súvisiace s takouto operáciou. V dôsledku toho pán Kronhofer v novembri a decembri 1997 previedol celkom sumu 82 500 USD na investičný účet spoločnosti Protectas v Nemecku, ktorá ju následne použila na kúpu vysoko špekulatívnych kúpnych opcií na Londýnskej burze. Sporná operácia sa prejavila stratou časti prevádzaných peňazí a pán Kronhofer získal len čiastočnú náhradu investovaných peňažných prostriedkov.

7 Právomoc Landesgericht Feldkirch vyplýva z článku 5 bodu 3 dohovoru, keďže ide o súdny orgán v mieste, kde škoda vznikla, v danom prípade v mieste bydliska pána Kronhofer.

8 Táto žaloba bola zamietnutá. Pán Kronhofer napadol rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním na Oberlandsgericht Innsbruck (Rakúsko), ktorý rozhodol v tom zmysle, že nemá vo veci právomoc konať a rozhodovať. Odvolací súd svoje rozhodnutie zdôvodnil tým, že súd v mieste, kde má pán Kronhofer bydlisko, nie je „súdom, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou", a to preto, že ani miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, a ani miesto, kde škoda vznikla, sa nenachádzajú v Rakúsku.

9 Oberster Gerichtshof, na ktorý bol podaný „Návrh na obnovu konania" rozhodol v tom zmysle, že Súdny dvor ešte nerozhodol o otázke, či výraz „miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou" treba interpretovať tak široko, že v prípade čisto majetkovej škody postihujúcej časť majetku poškodeného, ktorá sa nachádza v ďalšom zmluvnom štáte, sa pod týmto výrazom chápe tiež miesto, kde má poškodený svoje bydlisko, a teda miesto, kde ma sústredený svoj majetok.

10 Vzhľadom na to, že riešenie sporu si vyžaduje výklad dohovoru, Oberster Gerichtshof sa rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa výraz „miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou" nachádzajúci sa v článku 5 bode 3 dohovoru [...] vykladať tak, že v prípade čisto majetkovej škody, ktorá vyplynula z investovania častí majetku poškodeného, zahŕňa tento výraz aj miesto bydliska poškodeného, ak investícia bola uskutočnená v inom členskom štáte Spoločenstva?"

O prejudiciálnej otázke

11 Svojou prejudiciálnou otázkou sa súd, ktorý podal návrh na konanie o prejudiciálnej otázke, v podstate pýta, či článok 5 bod 3 dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že výraz „miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou" sa môže vzťahovať na žalobcovo bydlisko, kde sa nachádza „miesto, kde je sústredený jeho majetok", a to len z jediného dôvodu, že znáša finančnú škodu vyplývajúcu zo straty častí jeho majetku, ktorá nastala a bola znášaná v ďalšom zmluvnom štáte.

12 Úvodom je potrebné pripomenúť, že systém rozdelenia všeobecných právomocí upravený v kapitole II dohovoru je založený na základnom pravidle uvedenom v článku 2 ods. 1, podľa ktorého osoby, ktoré majú sídlo alebo bydlisko na území zmluvného štátu, sú podrobené právomoci súdnych orgánov tohto štátu nezávisle od štátnej príslušnosti účastníkov.

13 Odchylne od tohto základného princípu určenia právomocí súdnych orgánov v mieste sídla, resp. bydliska žalovaného, je zakotvená v kapitole II sekcii 2 dohovoru úprava určitého počtu rozdelenia osobitných právomocí, medzi ktorými sa nachádza právomoc uvedená v článku 5 bode 3 dohovoru.

14 Tieto pravidlá osobitných právomocí treba vykladať striktne a nemožno ich vykladať mimo predpokladov výslovne zakotvených v dohovore (pozri rozsudky z 27. septembra 1988, Kalfelis, 189/87, Zb. s. 5565, bod 19 a z 15. januára 2004, Blijdenstein, C-433/01, Zb. s. I-981, bod 25).

15 Podľa ustálenej súdnej praxi pravidlo uvedené v článku 5 bode 3 dohovoru je založené na existencii osobitne úzkeho naviazania medzi sporom a súdnymi orgánmi inými ako tými, ktoré sú v mieste bydliska, resp. sídla žalovaného, ktoré odôvodňuje pridelenie právomoci týmto súdnym orgánom, a to z dôvodu dobrého riadenia spravodlivosti a účinnej organizácie konania (pozri medzi inými rozsudok z 30. novembra 1976, Bier, nazývaný „Mines de potasse d'Alsace", 21/76, Zb. s. 1735, bod 11 a rozsudok z 1. októbra 2002, Henkel, C-167/00, Zb. s. I-8111, bod 46).

16 Súdny dvor tiež rozhodol tak, že v prípade, ak miesto, kde sa nachádza skutočnosť, na základe ktorej možno vyvodzovať mimozmluvnú alebo kvázi-mimozmluvnú zodpovednosť, a miesto, kde táto skutočnosť spôsobí škodu, nie sú totožné, výraz

„miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou" uvedený v článku 5 bode 3 dohovoru sa musí chápať v tom zmysle, že súčasne je ním tak miesto, kde sa objavila škoda, ako aj miesto príčinnej udalosti, ktorá je pôvodom tejto škody, a to tak, že žalovaného možno žalovať podľa výberu žalobcu pred súdom jedného alebo druhého z týchto dvoch miest (pozri najmä rozsudok Mines de potasse d'Alsace, už citovaný, body 24 a 25 a rozsudok z 5. februára 2004, DSDF Torline, C-18/02, Zb. s. I-1417, bod 40).

17 Z uznesenia, ktorým bola položená prejudiciálna otázka, vyplýva, že Oberster Gerichtshof sa domnieva, že vo veci samej miesto, kde sa objavila škoda, ako aj miesto príčinnej udalosti, sa nachádzajú v Nemecku. Osobitosť prejednávanej veci podľa názoru tohto súdu spočíva v skutočnosti, že finančná škoda, ktorú údajne znáša žalobca v ďalšom zmluvnom štáte, súčasne pôsobí na jeho majetok ako celok.

18 Ako v súlade s právom zdôraznil generálny advokát v bode 46 svojich návrhov, v takom prípade však nič nezdôvodňuje pridelenie právomocí súdnym orgánom zmluvného štátu, na území ktorého sa nenachádza ani skutočnosť, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, ani zhmotnenie škody, teda súbor prvkov tvoriacich zodpovednosť. Takéto pridelenie právomoci nezodpovedá objektívnej potrebe z hľadiska dokazovania alebo organizácie konania.

19 Takto Súdny dvor rozhodol, že výraz „miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou" nemožno vykladať rozširujúcim spôsobom, a to tak, že zahrňuje každé miesto, kde môžu byť pociťované škodlivé následky tejto skutočnosti spôsobiacej škodu, ktorá sa skutočne objavila na inom mieste (pozri rozsudok z 19. septembra 1995, Marinari, C-364/93, Zb. s. I-2719, bod 14).

20 Za takých okolností, ako sú okolnosti vo veci samej, tento výklad závisí od toho, ako súdny orgán, majúci právomoc, určí neisté okolnosti, akými je „miesto, kde je sústredený majetok" poškodeného. V dôsledku toho je tento výklad v rozpore s posilnením právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve, ktorá umožňuje naraz navrhovateľovi určiť ľahko súdny orgán, na ktorý môže podať návrh, a odporcovi rozumne predvídať súd, na ktorom môže byť podaný návrh smerujúci proti nemu. Uvedená právna ochrana je jedným z cieľov dohovoru (pozri rozsudok z 19. februára 2002, Besix, C-256/00, Zb. s. I-1699, body 25 a 26 a už citovaný rozsudok DSDF Torline, bod 36). Okrem toho, na základe tohto výkladu by bolo možné najčastejšie uznať právomoc súdov v mieste bydliska, resp. sídla žalobcu, právomoc, voči ktorej, ako Súdny dvor uviedol v bode 14 tohto rozsudku, dohovor nie je naklonený, s výnimkou prípadov, ktoré výslovne upravuje.

21 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je dôvodné odpovedať na položenú otázku tak, že článok 5 bod 3 dohovoru sa musí vykladať v tom zmysle, že výraz „miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou" sa nevzťahuje na žalobcove bydlisko, kde sa nachádza „miesto, kde je sústredený jeho majetok", a to len z jediného dôvodu, že znáša finančnú škodu vyplývajúcu zo straty častí jeho majetku, ktorá nastala a bola znášaná v ďalšom zmluvnom štáte.

O trovách konania

22 Rakúska a nemecká vláda a vláda Veľkej Británie, ako aj Komisia nemajú právo na náhradu trov konania, ktoré im vznikli v súvislosti s pripomienkami, ktoré podali Súdnemu dvoru. Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd.

Z týchto dôvodov

SÚDNY DVOR (druhá komora)

rozhodujúc o otázke, ktorú mu položil Obster Gerichtshof svojím uznesením z 9. apríla 2002, rozhodol, že podáva tento výklad:

Článok 5 bod 3 Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskoprávnych a v obchodných veciach, zmenený Dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, Dohovorom z 25. októbra 1982 o pristúpení Helénskej republiky, Dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky a Dohovorom z 29. novembra 1996 o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva, sa musí vykladať v tom zmysle, že výraz „miesto, kde došlo ku skutočnosti súvisiacej so škodou" sa nevzťahuje na žalobcove bydlisko, kde sa nachádza „miesto, kde je sústredený jeho majetok", a to len z jediného dôvodu, že znáša finančnú škodu vyplývajúcu zo straty častí jeho majetku, ktorá nastala a bola znášaná v ďalšom zmluvnom štáte.

Timmermans Puissochet Cunha Rodrigues

Schintgen Colneric

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 10. júna 2004.

Tajomník

R. Grass

Predseda druhej komory

C. W. A. Timmermans